

MOST NAD REKO ŽIVLJENJA

Pesnik Severin Šali

S PESNIKOM SEVERINOM ŠALIJEJEM SEM SE ZELO ZGODAJ SPOZNAL - PRAV KMALU PO PRIHODU V ŠENTRUPERT - 1961. LETA. Z NJIM SMO SODELOVALI PRI ŠTEVILNIH AKCIJAH MLADIH, POVABILI PA SMO GATUDI KOT PESNIKA, UREDNIKA IN PREVAJALCA.

KO SEM KONČEVAL ŠTUDIJSKE OBVEZNOSTI - ZAPOSIL SEM SE ŠE KOT ŠTUDENT - SEM PESNIKA Z REFERATOM PREDSTAVIL KOLEGOM SLAVISTOM. IN ČISTO NIČ NISEM »KRATKE« POTEGNIL, KER JE BIL SEVERIN ŠALI NA LISTI TISTI, KI SO KRŠILI KULTURNI MOLK - ŠE POSE-

BEJ, ČE POMISLIM NA PESNITEV SPEV RODNI ZEMLJI, SE MI ZDI TAKO ZMIŠLJANJE KAR NERESNO.

V SEVERINU ŠALIJU STA BILI IZRAZITO PRISOTNI SKROMNOST IN DOBROTA; NIKOLI NI PRIŠEL PRAZNIH ROK. ČE ŽE NI PRINESEL KAKEGA SVOJEGA PREVODA, JE PRIŠEL Z DROBNIM UČILOM. NE VEM KAKO, AMPAK V MENI JE KOT PRISPODOBA VANDOTOVEGA KOSOBRIKA - ZA VSE BI NE VEM KAJ DAL, SAM PA SKROMNO ŽIVEL.

ŠE BOLJ SVA POVEZALA VEZI, KO JE IZŠLA PESNIŠKA ZBIRKA PESEK IN ZELENIČE - PESNIK JE VSE ŽIVLJENJE OHRANIL HVALLEŽEN ODNOS DO ROJSTNE OBČINE TREBNJE.

ZAPIS JE NASTAL OB BLIŽAJOČI SE PESNIKOVI OSEMDESETLETNICI ...

SEVERIN ŠALI, PESNIK DOLENJSKE, NJENE POKRAJINE IN LJUDI, V MEHKI UBRANOSTI IZŽAREVA LJUBEZEN DO DOMOVINE, DO SVOJEGA RODU, DO DROBNIH STVARI.

Dragi pesnik Severin Šali, če se že pogovarjava o Vašem pesniškem delu, si lahko privoščiva primero: Vaše delo je kot most - med stebroma se pne lok in pod njim žubori reka življenja.

V prvem stebru so tri zbirke: Slap tišine, Srečavanja s smrtjo in Spev rodni zemlji. Lok predstavljajo pesmi v raznih revijah - drugi steber pa predstavljajo zbirke Pesek in zelenice, Sijoče mračine in Pesnik na večerni poti.

Uvodna zbirka Slap tišine že v naslovu izraža bistvo pesnikovanja: Tišina kriči v pesniku in besede vzniknejo kot slap. Hkrati pa skozi tišino, umirjenost izražate svoje lirično poslanstvo.

Zbirka Srečavanja s smrtjo je odsev časa, v katerem je nastala; marsikatera misel je zastrta, hkrati pa se razbohota motiv, ki se kaže v vseh delih: Smrt. Hvalnico zemlji izraža himnična pesnitev Spev rodni zemlji. V loku bi našli pesnitve, kot so: Pesem o začaranem poetu (o Pavlu Golii), Sijoča paleta (o Božidarju Jakcu) ali pesem Sijoče mračine, tako je tudi naslov Vašemu najbolj izčrpnemu izboru, ko ga je mojstrsko opravil Drago Šega.

Pred njo pa ima posebno mesto v drugem stebru zbirka Pesek in zelenice; z njo je bil prekinjen predolg molk; to je opravila rojstna občina

Trebneje (v Podliscu pri Dobrničju ste se rodili 22. oktobra 1911) v počastitev Vaše sedemdesetletnice. Za osemdesetletnico pa je Dolenjska založba v razkošni opremi Lucijana Reščiča izdala zbirko Pesnik na večerni poti; ste tudi z naslovom hoteli izraziti svoj svoj življenjski prazni?

Da.

V Vaših pesmih je polno lepih primer, ki bi bile privlačne za naslov: Mavrica upanja... Himna nevenljivega upanja ... Na poljani življenja ... Upanja zelenijo ob poti; kaj pravite o tem?

Lahko bi uporabil. Saj človek živi od samega upanja - že od otroških let - ne samo pesniško - ampak tudi življenjsko.

Z zbirko Pesnik na večerni poti ste povezani tudi s Spevom rodni zemlji; če je slednja hvalnica domovini, je zadnja hvalnica naravi - iskanju sreče v drobnih stvareh. Hkrati pa ste tudi s to zbirko rodovno povezani; je to želja po neuresničenem srečnem otroštvu - ali je kot obračun s prehojeno potjo?

Predvsem kot obračun s prehojeno potjo. Spominjanje poti. Pokrajina, ki v meni pesniško odmeva, je najbolj vezana na Dolenjo Nemško vas. Poleg te pokrajine v meni odzvanja mojje. Gozd in morje - večni navdih in doživetje.

V pesmih je čutiti lirično izpovedno moč, hkrati pa je tudi Vaša skromnost - morda najbolj izzveni v sklepnem verzju pesmi Popotnik, zaljubljen v življenje: Ker ljubim življenje, me bo smrt prijazno sprejela v pozabo. Imam prav?

Prav. Za poezijo se mi zdi bistveno asketika misli in čustev — mora biti askeza duha in misli.

Pravzaprav sem v življenju napisal veliko več, kot imam objavljeno. Če s čim nisem zadovoljen, ne spravim, pač pa uničim. Metanje stran je posledica kritičnega odnosa do svojega dela. V življenju nisem imel želja, da bi bil tiskan. Zame je bila pesem kot dnevnik - vedno sem rabil kakšnega spodbujevalca, da sem objavil. Takšna spodbujevalca na začetku sta bila Kocbek, urednik Dejanja, in dr. Tine Debeljak; nazadnje pa Dolenjska založba.

Že urednik zbirke Sijoče mračine Drago Šega ugotavlja, da je smrt vodilni motiv Vašega pesnikovanja; je to v religioznem smislu - ali odmev številnih smrti ali po gradnikovsko Eros - Tanatos?

V sožitju. Ni koketiranje s smrtjo, ampak je sožitje z življenjem - in tako je v sklenjenem krogu gradnikovsko občutje.

Je sklepna pesem Aleluja tudi pričakovanje časa, v katerem živimo?

Na svoj način je. Pesem je bila najprej objavljena v Družinski pratiki pred dvema letoma. Tudi več drugih iz zadnje zbirke je bilo objavljenih v Kastii ali prilogi Dolenjskega lista Dolenjski razgledi - nekaj pa je bilo še neobjavljenih — še sam jih več ne ločim. So pa samo pesmi, nastale po zbirki Sijoče mračine. Ljubo mi pa je, ker se je v moje pesmi zelo poglobil Lucijan Reščič in napravil čudovite ilustracije; še posebej zaradi teh sem vesel zbirke.

V že omenjeni zbirki Sijoče mračine je Drago Šega zapisal: Lirika v svoji enostavni govorici deluje s svojo neposrednostjo. To je občutje človeka, ki je obstal na koncu poti in, prestrezajoč skrivne glasove snujoče

narave, prisluškuje uganki bivanja in smrti in pokojno čaka trenutka, ko bo ves in za vedno preniknil vanjo. - to je lepa oznaka Vašega dela - toda - ali ni preuranjeno, saj ste še vedno v ustvarjanju?!

Morda je res preuranjeno, čeprav se s sodbo tudi sam strinjam. Ko prideš v zrela leta, ne razmišljaš o koncu, ampak preprosto živiš - in če še pišeš, se daljave zblížajo. Če pa je ostalo še kaj pesimizma, se je ob vnukih pesimizem razblinil - ostalo je le upanje za naprej. To še posebej čutim ob najmanjši vnukinji Nikici - ob njej na vse tegobe pozabim.

Kaj sodite o poeziji?

Ponavljam tisto, kar sem rekel ob predstavitvi zbirke Pesek in zelenice v Ljubljani: Ni težko pisati poezijo tistemu, ki ima nagnjenje do tega, težko pa jo je živeti!

Še en most je v Vašem življenju: V začetku ste bili urednik pri Jugoslovanski knjigarni, pred upokojitvijo ste bili urednik pri Mladinski knjigi; kaj lahko poveste o urednikovanju?

Pri Jugoslovanski knjigarni sem bil urednik od 1937 do 1945; medtem sem založbo preimenoval v Našo knjigo. Danes je v posamezni založbi nešteto urednikov, takrat pa sem bil sam - lahko pa sem dobil občasne sodelavce.

Ko je nastopila svoboda, sem mnogo prevajal, nekaj časa sem bil tudi direktor Dolenjske založbe, vseskozi pa sodeloval z Mladinsko knjigo in tu sem 1969. leta prevzel uredništvo leposlovja za odrasle in to opravljal vse do upokojitve 1984. leta. Delo je bilo zelo zanimivo - srečuješ se s številnimi literarnimi imeni - domačimi in tujimi. Z Minattijem sva imela skupno sobo; drugovanje z njim in še z nekaterimi spada med najlepša leta urednikovanja. Urejal sem Levstikov hram, Vezi, medzaložniško de-

javnost. V tem obdobju sem manj prevajal, saj ni bilo časa.

Čas med dvema obdobjema pesnikovanja je napolnjen s številnimi prevodi - predvsem iz slovanskih jezikov. Ste imeli večkrat možnost pogovarjati se z avtorjem prevedenega delal?

Seveda - še zdaj mi odmeva zabavni Krklec, lepo je bilo z Makedonci v Rusiji, Carigradu. To so bili lepi časi. Dveh srečanj pa še posebej ne bom nikoli pozabil. Živahni Mihailo Lalič me je povabil v Črno goro - prevedel sem njegovo doživeto delo Lelejsko goro. Še posebej spoštljiv odnos pa je imel Ivo Andrić; spoznala sva se, ko je dobil Nobelovo nagrado in smo izdali njegovo Izbrano delo. Zadovoljen je bil s prevodom Travniške kronike. Za mnoge je bil Andrić precej nedostopen - najprej si se moral najaviti, če si hotel k njemu - meni tega ni bilo treba. Povabil me je v Beograd - bil sem njegov gost, poslal mi je vozovnico - njegova žena naju je nekaj dni samo stregla. Bila so nepozabna doživetja.

Prevodov se je kar precej nabralo - ko so v Študijski knjižnici v Novem mestu pripravljali razstavo ob moji osemdesetletnici, so jih našteali 116, jaz pa vem, da je vsaj 125 naslovov - prevajal sem tudi za hrvaško založbo. Marsikateri prevod pa je izšel v različnih antologijah.

Še eno področje Vašega dela je treba predstaviti: ste tudi mladinski pesnik. Za Vami je drobna zbirka Teče to in teče ono, pred Vami je obsežnejše delo; je vzpodbuda za to področje iz lastnih spominjanj otroštva - ali ob lastnih otrocih - ali predvsem ob veliki ljubezni do vnukov?

Predvsem to zadnje. Sem pa vse življenje pesnil za otroke - moja prva objavljena pesem je bila v Vrvcu o mlinčku in kruhu - še danes ne vem, kdo jo je poslal v uredništvo - ali ravnatelj šole v Nemški vasi ali župnik. Precej pesmi sem objavljajal po različnih revijah in prilogah časopisov,

predvsem pa jih bral na raznih srečanjih z mladimi bralci. Vzpodbujal me je tudi Beno Zupančič - posebno všeč mu je bila tista, v kateri sem ovekovečil slavna imena, rojena na Vrhniki, v Vinici, Vrbi in Vršnem. Tisto o astronautu pa sem posvetil sinu. Morda bo drugo leto izšla pesniška zbirka za otroke Pesmi za našo Niko in za vse male šolarje. Z njo se moram odkupiti vnukinji Nikici, ki ne more razumeti, zakaj je že v zbirki Teče to in teče ono nisem omenil, omenil pa sem Kajo in Tilna - takrat namreč nje še ni bilo.

V Vas je še reka življenja - naj se pot ustvarjanja nadaljuje!

REKA ŽIVLJENJA JE TEKLA ŠE LETO DNI PO OSEMDESETLETNICI, POTEM PA JE ŽIVLJENJE ODTEKLO. ZADNJI DAN PRED ODHODOM SVA SE NEMO POSLOVILA; ZA ŽIVLJENJA PA JE NJEGOVA ZADNJA PESEM IZŠLA V NAŠEM ŠOLSKEM GLASILU PREPROSTE BESEDE - S SIMBOLIČNIM NASLOVOM Sen JESENSKE NOČI ...

ZBIRKE PESMI ZA OTROKE V DEVETO DEŽELO SE TUDI NIKA NI MOGLA TAKO VESELITI, KOT BI SE, SAJ NI BILO VEČ DEDIJA OB NJEJ. PESNIK PA BI JE BIL PRAV GOTOVO ZELO VESEL - ČE ŽE ZARADI DRUGEGA NE, PA ZARADI ILUSTRACIJ NJEMU DRAGEGA ČLOVEKA LUCIJANA REŠČIČA.

ŠE SE SREČUJEVA.

KO STOPAŠ PO LOČENSKEM POKOPALIŠČU MIMO TRDINE IN JAKCA, SE KORAK NEHOTE USMERI ŠE K SEVERINU ŠALIJU. IN VSELEJ OŽIVI LIK STRIČKA KOSOBINA, KI BI RAD DAL LJUDEM VSE, KAR IMA.

SAJ LJUBEZNI IN DOBROTE NI NIKOLI PREVEČ ...